

13

PREHISTORIE

3000 v. Chr.

2500 v. Chr.

2000 v. Chr.

OUDHEID

1500 v. Chr.

De Kerkhervorming

Schrijftafel in Luthers kamer

In de herfstvakantie zijn Jos en Mirthe met hun ouders een aantal dagen in Duitsland. Op school hebben ze geleerd dat op 31 oktober 1517 de Kerkhervorming is begonnen. De Heere heeft het werk van Maarten Luther en andere mannen daarvoor gebruikt. Natuurlijk brengt de familie Vos een bezoek aan De Wartburg, waar Maarten Luther een jaar lang veilig was voor keizer Karel V. Het kasteel staat op een heuvel bij de stad Eisenach. Op een schrijftafel in Luthers kamer ontdekken Jos en Mirthe het Nieuwe Testament in het Duits. De gids vertelt dat Luther deze vertaling heeft gemaakt, zodat zijn volk zelf de Bijbel kon lezen.

Maarten Luther (1483-1546)

Luther wordt monnik

In het jaar 1483 werd Maarten Luther in het Duitse stadje Eisleben geboren. Toen hij als student eens op weg was van zijn ouderlijk huis in Mansfeld naar Erfurt, kwam Luther terecht in een vreselijk noodweer. In grote angst riep hij uit: 'Help mij, heilige Anna, ik zal monnik worden!' Luther hield zijn belofte en ging het strenge Augustijnerklooster in.

Luther bestudeert de Bijbel

Later werd Luther professor aan de universiteit van Wittenberg. Om les te kunnen geven, moest hij elke dag in de Bijbel studeren. Ook moest hij regelmatig een preek houden.

Standbeeld in Genève van Farel, Calvijn, Beza en Knox

MIDDELEEUWEN

VROEG MODERNE TIJD

MODERNE TIJD

De 95 stellingen van Luther tegen de aflaathandel

Toch bleef Luther onrustig. Hij voelde dat hij niet voor God, de rechtvaardige Rechter, kon verschijnen. Daarom bad en vastte hij en geselde zichzelf.

Maarten Luther

Op een avond in het jaar 1513 ging plotseling het licht van Gods Woord schijnen in Luthers donkere leven. De Heilige Geest verlichtte zijn verstand. In Romeinen 1 vers 17 las hij: 'De rechtvaardige zal uit het gelóóf leven'.

Niet door goede werken wordt een mens zalig. Alleen door het geloof dat God in Christus uit genade schenkt! Zijn lessen en preken waren nu vol van liefde tot Christus en de naaste.

Handel in aflaten

De aflaat

In het jaar 1517 trok de monnik Tetzel door Duitsland. De paus had namelijk veel geld nodig om de Sint-Pieterskerk in Rome te vergroten. Tetzel moest zorgen dat er aflaten verkocht werden. Veel mensen in die tijd geloofden dat de zonden vergeven werden, als ze een aflaat kochten. Iedereen kon daardoor in de hemel komen, zei de monnik Tetzel. Zo werd zijn geldkist steeds voller.

Luther verbrandt de pauselijke bul

Priesters hadden verteld over het vagevuur. Dat was een plaats waar gestorvenen gereinigd werden van hun zonden, voordat ze naar de hemel mochten. Ook voor hen kon een aflaat worden gekocht.

Door deze dwalingen werden de mensen bedrogen. De Bijbel leert juist dat God de zonden vergeeft door de Heere Jezus na een waar berouw van de zondaar.

31 oktober 1517

Luther kon het niet langer aanzien. Op de avond van 31 oktober 1517 ging hij naar de slotkapel van Wittenberg en spijkerde een papier op de kerkdeur. Daarop stonden 95 stellingen tegen de aflaathandel, gegrond op Gods Woord. Veel mensen in Duitsland lazen de 95 stellingen en

vonden dat Luther gelijk had. Maar hij kreeg vanaf die tijd ook vele vijanden.

Luther in de ban

Het duurde nog tot het jaar 1520 voordat Luther een brief kreeg van de paus. Daarin stond dat Luther alles wat hij geschreven had, moest herroepen. Omdat Luther niets van zich liet horen, deed de paus hem in de ban. Dat betekende dat iedereen Luther mocht doden. Luther kon de paus niet meer gehoorzamen. Buiten de poort van Wittenberg verbrandde hij de banbrief.

Luther op de Rijksdag

In het jaar 1521 moest Luther voor keizer Karel V verschijnen op de Rijksdag. Hij werd gevraagd om zijn geschriften te herroepen. Luther weigerde, omdat hij

Luther verschijnt voor keizer Karel V op de Rijksdag

Luther maakt muziek met zijn gezin

niet tegen Gods Woord en zijn geweten wilde ingaan. 'Ik kan niet anders, God helpe mij, amen'.

Op de terugweg liet de beschermheer van Luther, Frederik III, hem door vrienden naar het kasteel 'De Wartburg' brengen. Als Jonker Jörg heeft hij een jaar op het kasteel doorgebracht met het vertalen van het Nieuwe Testament. Terug in Wittenberg vertaalde Luther ook het Oude Testament.

Gods Woord en andere geschriften van Maarten Luther werden verspreid in Duitsland en in vele andere landen.

Standbeeld van Martin Luther in Wittenberg, Duitsland

De drie sola's van de Hervorming

In de Kerkhervorming ging het om drie belangrijke zaken: alleen door het geloof, de genade en de Bijbel wordt de mens zalig gemaakt. In het Latijn: sola fide, sola gratia, sola Scriptura.

Ulrich Zwingli (1484-1531)

Zwingli en Luther

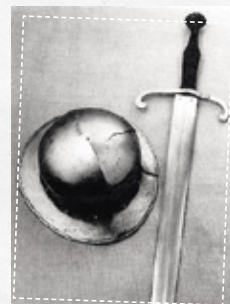
Zwingli werd geboren in Zwitserland. Door het bestuderen van de Bijbel ontdekte hij veel dwalingen in de Roomse kerk. Als pastoor van Einsiedeln waarschuwde Zwingli tegen het vasten, de aflat, de biecht en de beeldenverering.

In het jaar 1529 ontdekten Zwingli en Luther tijdens een gesprek dat ze over veel kerkelijke zaken hetzelfde dachten. Maar over het Heilig Avondmaal

konden ze het niet eens worden. Luther leerde dat Christus' lichaam in het brood is. Bij het eten van het Heilig Avondmaal ontvangt iemand letterlijk het lichaam van Christus. Zwingli zei op grond van Gods Woord: 'Het brood in het Avondmaal betekent het lichaam van Christus'. De mening van Zwingli vinden we ook bij Calvijn, in de Heidelbergse Catechismus en het Avondmaalsformulier.

Burgeroorlog

De Hervorming breidde zich steeds verder uit. Omdat niet alle Zwitserse kantons – provincies – het met Zwingli eens waren, dreigde een burgeroorlog. In het jaar 1531 vond de slag bij Kappel plaats. Het protestantse leger van Zürich werd door de rooms-katholieken verslagen. Zwingli stierf als veldprediker op het slagveld.

Helm en zwaard van Zwingli

Johannes Calvijn (1509-1564)

De jonge Calvijn

De jeugd van Calvijn

Johannes Calvijn werd geboren in het Franse stadje Noyon. Hij studeerde aan de universiteit van Orléans en later in Parijs. Met zijn vrienden sprak Calvijn over de Hervorming en over dwalingen van de kerk.

Hoe hard hij ook werkte, hij bleef onrustig over zijn zonden. Toen hij 24 jaar was, vond hij rust voor zijn hart. 'De Heere heeft mijn hart door een plotselinge bekering tot gehoorzaamheid gedwongen', schreef hij later.

Kort daarna moest Johannes vluchten voor de inquisitie. Calvijn moest onderduiken bij een vriend. Daar schreef hij het beroemde boek *De Institutie* over onderwijs in de christelijke godsdienst.

De Institutie

Naar Genève

Daarna trok Calvijn als prediker door Frankrijk. Later kwam hij terecht in het Zwitserse Genève, waar het werk van de kerkhervorming rijk was gezegend. De gemeente was zo groot geworden dat dominee Guillaume Farel (1489-1565) het werk niet meer alleen aankon. Farel probeerde Calvijn over te halen in Genève te blijven. Calvijn wilde liever doorreizen naar Basel om te studeren. Maar Farel waarschuwde: 'In de naam van de almachtige God zeg ik u, dat Hij u niet zal zegenen, als u aan Zijn roepstem geen gehoor geeft'. Daar schrok Calvijn van. Hij geloofde nu wel dat het Gods wil was om in Genève te blijven.

Idelette van Buren

Calvijn preekte elke dag, vaak over het leven naar Gods geboden. Dat leverde hem veel vijandschap op. Uiteindelijk werden hij en Farel door het stadsbestuur verbannen.

Calvijn vertrok naar Straatsburg, waar hij predikant werd van de Franse vluchtelingengemeente. Hij trouwde met Idelette van Buren.

In die tijd is zijn vriendschap ontstaan met Melanchton (1497 – 1560), een goede vriend van Luther.

Theodorus Beza

Opnieuw naar Genève

In het jaar 1541 keerde Calvijn terug naar Genève. Hij stelde een kerkorde op, schreef een catechismus en trad op tegen openbare zonden. Genève moest een stad worden, waarin de mensen eerbied hadden voor God en Zijn geboden.

Met zijn vriend Theodorus Beza (1513-1605) stichtte Calvin een hogeschool, waar predikanten voor heel Europa werden opgeleid.

De invloed van de Reformatie werd in Genève steeds groter. Beelden, kruisen en orgels haalde Calvin uit de kerk weg. Hij voerde de gemeentezang in. Alle mensen in de kerk zongen de psalmen eenstemmig in de volkstaal.

Ook het stadsbestuur diende Gods Woord te gehoorzamen.

De dood van Servet

Michael Servet verkondigde dat Jezus Christus niet de Zoon van God was. Het stadsbestuur van Genève liet Servet gevangen nemen. Calvin drong bij Servet aan om de verloochening van de Drie-eenheid te herroepen, maar zonder resultaat. Daarop besloot de raad dat Servet gedood moest worden, waarmee Calvin het eens was. Maar dat Servet verbrand zou worden, keurde hij af. Toen de brandstapel was aangestoken, bad Calvin thuis voor Servet. In het jaar 1564 stierf Johannes Calvin. Zijn devies was: 'Ik breng mijn hart aan de Heere ten offer'.

Calvin met Servet

Kerkdienst in een vluchtelingengemeente

John Knox (1513-1572)

Knox werd geboren in Schotland. Eerst was hij priester in de Roomse kerk, maar door het bestuderen van de boeken van Augustinus werd hij calvinist. Hij werd om zijn geloof vervolgd en met vele anderen tot galeislaaf veroordeeld. Na twee jaar kwam John Knox vrij, maar moest al spoedig vluchten voor koningin Mary Tudor. Hij kwam in Genève bij Calvin terecht en werd daar predikant van een vluchtelingengemeente.

In het jaar 1559 keerde Knox terug naar Schotland. Hij organiseerde het bestuur van de kerk. De gemeenten zouden geregeerd worden door presbyters, ouderlingen. Voortaan werden de Schotse calvinisten presbyterianen genoemd. In het jaar 1572 overleed de reformator van Schotland.

John Knox